

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛАТИНСЬКА МОВА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Чеська мова і література»

за спеціальністю 035 Філологія

спеціалізації 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно),

перша – чеська

галузі знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Латинська мова
Викладач (-і)	Петришин Марта Йосипівна
Контактний телефон викладача	095-118-66-34
Е-mail викладача	marta.petryshyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3983
Консультації	вівторок 14.00–15.00 (ауд. 408, Гуманітарний корпус). Можливі консультації у режимі онлайн за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><i>Предметом</i> вивчення навчальної дисципліни є історія латинської мови, нормативна граматики, необхідна для оволодіння студентами уміннями і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу адаптованих і оригінальних латинських текстів. Засвоєння основ фонетики і графіки, граматики, елементів синтаксису і словотвору сприяє формуванню знань про структуру латинської мови та її лексичний склад, місце в генеалогічній класифікації індоєвропейських мов; передбачає опанування вмінням розуміти шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови, здійснювати етимологічний аналіз лексичних одиниць латинського походження в слов'янських, германських і романських мовах; розуміти і коректно вживати лінгвістичну і загальнонаукову термінологію латинського походження. Вивчення латинської мови розвиває комунікативну культуру здобувачів освіти шляхом використання в усному і писемному мовленні латинських крилатих висловів, паремій, абревіатур. Опанування курсу поглиблює загальну лінгвістичну підготовку майбутніх філологів-богемістів; сприяє кращому розумінню студентами структури і системи рідної і сучасних європейських мов, розвиває логічне мислення.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><i>Метою курсу</i> є формування у студентів теоретичних знань про систему і структуру латинської мови, її основні морфологічні категорії, граматичні форми та синтаксичні конструкції; виявлення впливу латинської мови на фонетику, морфологію та лексику слов'янських, германських і романських мов; підготовка майбутніх фахівців на основі знання латини до поглибленого вивчення курсів «Основна слов'янська мова (чеська)», «Друга слов'янська мова (польська)», «Філософія», «Вступ до мовознавства», «Іноземна мова», «Історія української культури у західноєвропейському вимірі», «Зарубіжна література» тощо.</p> <p><i>Основними цілями</i> вивчення дисципліни є засвоєння студентами фонетики і графіки латинської мови, нормативної граматики (самостійні і службові частини мови), оволодіння уміннями і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу латинських адаптованих і оригінальних текстів; формування знань про структуру латинської мови та її лексичний склад; вміння грамотно вживати лінгвістичну термінологію латинського походження, розуміти терміни і поняття, створені на ґрунті греко-латинських елементів, шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; аналізувати мовний матеріал з точки зору словотворчих та етимологічних характеристик лексичних одиниць; використовувати в професійній діяльності латинські крилаті вислови, паремії, абревіатури.</p> <p>Методи навчання: дедуктивний, індуктивний, пояснювально-ілюстративний, зіставний, інтерактивні комп'ютерні технології (комп'ютерне тестування), самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмовий переклад адаптованого тексту.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, теорію та історію, функції, рівні.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та чеською мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 21. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної
дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	-
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова
2	035 Філологія	1	О

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Огляд історії латинської мови. Предмет, завдання і значення курсу. Історія розвитку латинської мови. Латинська мова в мовно-культурному житті України. Роль латинської мови у формуванні лінгвістичної термінології. Латинська мова в професійній діяльності філолога-богеміста.		2	2
Тема 2. Латинський алфавіт. Звукова система			

<p>латинської мови. Латинський алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних, буквосполучень. Довгота і короткість складу. Наголос.</p>		2	4
<p>Тема 3. Дієслово як частина мови. Теперішній час дійсного способу активного стану. Грамматичні категорії дієслова. Основні форми та основи правильних дієслів. Поділ дієслів на чотири дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб.</p>		2	4
<p>Тема 4. Іменник як частина мови. Грамматичні категорії іменників. Словникова форма іменника, визначення основи. Поділ іменників на відміни. Перша відміна іменників. Друга відміна іменників. Суфікси іменників першої та другої відмін. Прийменники. Синтаксис простого речення.</p>		2	4
<p>Тема 5. Прикметники першої групи. Займенникові прикметники. Словникова форма прикметника. Поділ прикметників на групи. Прикметники першої і другої відмін. Узгодження прикметників з іменниками. Займенникові прикметники. Сполучники. Частки. Вигук.</p>		2	2
<p>Тема 6. Розряди займенників. Особові займенники. Присвійні займенники. Зворотний займенник. Вказівні займенники. Відносні займенники. Питальні займенники. Означальні займенники. Заперечні займенники.</p>		2	4
<p>Тема 7. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Утворення теперішнього часу дійсного способу пасивного стану: особові закінчення, особливості відмінювання. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Ablativus auctoris. Ablativus instrumenti. Заміна активної конструкції на пасивну.</p>		2	4
<p>Тема 8. Часи системи інфекта. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Майбутній час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Відмінювання дієслова sum, fui, –, esse в часах системи інфекта. Дієслова складені з esse.</p>		2	4
<p>Тема 9. Третя відміна іменників. Історичні основи іменників третьої відміни. Словникова форма. Визначення практичної основи. Поділ на типи. Приголосний тип. Голосний тип. Мішаний тип. Особливості відмінювання іменників третьої відміни.</p>		2	4
<p>Тема 10. Прикметники другої групи. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Словникова форма прикметників другої групи. Визначення основи прикметників другої групи. Відмінювання прикметників з трьома закінченнями в Nom. Sing. Відмінювання прикметників з двома закінченнями в Nom. Sing. Відмінювання прикметників з одним закінченнями в Nom. Sing. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Атрибутивне і</p>		2	4

предикативне вживання дієприкметників.			
Тема 11. Ступені порівняння прикметників. Вищий ступінь порівняння: утворення, відмінювання. Найвищий ступінь порівняння: утворення, відмінювання. Аналітичні форми ступенів порівняння. Суплетивні ступені порівняння. Неповні ступені порівняння прикметників. Вживання відмінків при ступенях порівняння (Ablativus comparationis. Genetivus partitivus). Прислівник. Ступені порівняння прислівників.		2	4
Тема 12. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Словотворчі моделі іменників четвертої відмини. Словосполучення з іменниками res. Порівняльна характеристика іменників п'яти відмін. Герундій. Герундив.		2	2
Тема 13. Часи системи перфекта в активному і пасивному стані. Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану. Давноминулий час дійсного способу активного стану. Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану. Дієслово sum, fui, –, esse в часах доконаного виду. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Часи системи перфекта в пасивному стані.		2	4
Тема 14. Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Розділові числівники. Прислівникові числівники. Ablativus temporis. Римський календар.		2	4
Тема 15. Основи словотвору. Латинізми в сучасних європейських мовах. Префіксація. Суфіксація. Основоскладання. Латинізми в термінологічних системах слов'янських і германських мовах.		1	5
Тема 16. Латинський паремійний фонд як засіб підвищення наукового та загальнокультурного рівня людини. Лінгвістичне та соціокультурне значення латинських паремій. Рецепція латинських афоризмів українською та іншими європейськими мовами. Латинські вислови та аббревіатури в творчості українських і зарубіжних письменників.		1	5
ЗАГАЛОМ:		30	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.		

	<p><u>Види контролю:</u> поточний (усне/письмове опитування на практичному занятті); підсумковий (перевірка письмових індивідуальних завдань (граматичні завдання, переклад тексту); тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/. Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 25 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 10 балів, самостійна робота – 10 балів, колоквиум – 5 балів, екзамен – 50 балів.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується аудиторно від руки на 12 занятті та складається з чотирьох завдань (переклад зі словником адаптованого латинського тексту; переклад речень латинською мовою; граматичний аналіз речення; латинські деривати в чеській, українській та англійській мовах). Максимальний бал за контрольну роботу становить 10 балів.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: «відмінно» – здобувач освіти ґрунтовно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей під час аналізу практичного матеріалу; «задовільно» – здобувач освіти опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу. Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 50 балів, мінімальна – 25.</p>

Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: екзамен. Форма здачі – письмова.</p> <p>Розподіл балів за завдання: Екзаменаційний білет складається з чотирьох завдань (переклад тексту – 15 балів, аналіз речення – 15 балів, практичне завдання 1 – 10 балів, практичне завдання 2 – 10 балів). Максимальна кількість балів за іспит – 50 балів.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти іспит за відомістю № 2. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.</p>
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності](#).

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять. Студент зобов'язаний вчасно приходити на заняття. Він може бути недопущений до заняття у разі спізнення без вагомої на те причини. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час лекційних і практичних занять; заохочується висловлювання власної думки. Здобувач вищої освіти має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях. Студент може відпрацювати пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю.

Студенти, котрі навчаються за **індивідуальним графіком**, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafiikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliia-stefanyka.pdf).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Дяків О. Ю., Петришин М. Й. Латинська мова (тексти і завдання): практикум. Івано-

Франківськ, 2012. 180 с.

2. Загайська Г. М., Петришин М. Й. Liber Latinus ad usum philologiae studentium : підручник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 510 с.

3. Оленич Р. М. Латинська мова. 2-е вид., виправлене. Львів: Вид-во "Світ", 2001. 350 с. Режим доступу: <https://docplayer.net/71394117-Latinska-mova-p-m-olenich.html>.

4. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Legamus et exerceamus : навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 142 с. Режим доступу: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/14618>.

5. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Repetitorium Latinum. Pars prima: збірник вправ для контрольних і самостійних робіт з латинської мови. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 172 с.

6. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Repetitorium Latinum. Pars secunda: збірник тестів. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с. Режим доступу: <http://surl.li/pdpsh>

7. Скорина Л.П., Скорина О.А. Латинсько-український, українсько-латинський словник [Текст] Київ: Обереги, 2004. 447 с. Режим доступу: <https://archive.org/details/sl0vn20>

Додаткова:

1. Єршоміна О. Ю. Латинська мова: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет» 2019. 336 с.

2. Звонська Л. Л., Шовковий В. М. Латинська мова: Підруч. для студ. відділень класичної філології та ін. філолог. спеціальностей. К.: Книга, 2003. 528 с.

3. Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. Із скарбниці античної мудрості: [Словник]. 2-е вид., доп. і перероб. К. : Вища шк., 1994. 351 с.

4. Коротюк О. В., Станіч В. С. Словник латинських висловів. Київ; ОВК, 2021. 218 с.

5. Латинська мова [Текст]: підручник / Олексій Сафроняк, Василь Волощук, Марія Волощук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 457 с.

6. Латинська мова: практикум для здобувачів вищ. освіти ОС "Бакалавр" спец. 035 "Філологія". Уклад. О. В. Ковтун, В. І. Кульчицький, Н. І. Хайдарі. Київ: НАУ, 2021. 86 с.

7. Литвинов В.Д. Латинсько-український словник. К. : Українські пропілеї, 1998. 710 с.

8. Лучканин С.М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем. К.: Видавництво Науковий світ, 2009. 140 с.

8. Мисловська Л.В., Пилипів О.Г. Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів. Львів. 2019. 200 с.

9. Сафроняк О.В., Волощук В.М., Волощук М. В. Латинська мова: підручник. Львів; ЛНУ ім. І. Франка. 2019. 457 с.

10. Шинкарук В. Д. Латинська мова: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. Київ: Міленіум. 2020. 533 с.

11. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова : підручник. К.: Вища школа, 1993. 360 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.cambridgescp.com>

2. <https://www.conted.ox.ac.uk/about/latin-language-courses>

3. <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.

4. <https://latinaomnibus.pl/>

5. <http://www.pinax.com.ua>

Викладач: Петришин М.Й., доцент кафедри загального та германського мовознавства.